

Σπύρος Α. Μοσχονάς και Ειρήνη Παθιάκη

Συναδελφικότητα και αλληλεγγύη

-
- Γιώργος Σιμόπουλος, Ειρήνη Παθιάκη, Ρίτα Κανελλοπούλου και Αγλαΐα Παυλοπούλου, *Ελληνικά, Α΄: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*, εικονογράφηση Χρήστος Παπανίκος, επιμέλεια Σπύρος Α. Μοσχονάς. Αθήνα: Πατάκης, 2010· Ειρήνη Παθιάκη, Γιώργος Σιμόπουλος, Γιώργος Τουρλής, *Ελληνικά, Β΄: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*, εικονογράφηση Χρήστος Παπανίκος, επιμέλεια Σπύρος Α. Μοσχονάς. Αθήνα: Πατάκης, 2011.
 - Έφη Γκαρέλη, Έφη Καπούλα, Στέλα Νεστοράτου, Ευαγγελία Πρίτση, Νίκος Ρουμπής και Γεωργία Συκαρά, *Ταξίδι στην Ελλάδα*, πρόλογοι Διονύσης Γούτσος, Θανάσης Αγάθος και Αλίκη Τσοτσορού. Αθήνα: Γρηγόρης, 2012.
-

Στη διαπίστωση μιας λογοκλοπής υπάρχει πάντα κάποια έκπληξη. Η έκταση και οι τεχνικές της αντιγραφής εντυπωσιάζουν. Θέλουμε να ψάξουμε περισσότερο. Κάθε νέα ανακάλυψη συνοδεύεται από επιφωνήματα θαυμασμού για τους λογοκλόπους.

Αυτό είναι το πρώτο στάδιο διάγνωσης μιας λογοκλοπής, στο οποίο, κατ' ουσίαν συγχαίρουμε τους εαυτούς μας: για να μας αντιγράφουν, είμαστε πρωτότυποι.

Το στάδιο της έκπληξης διαδέχεται γρήγορα ένα δεύτερο: της μελαγχολίας. Έχεις συγκρίνει τα περιεχόμενα, τη σειρά των θεματικών ενότητων, τη διάταξη και την παρουσίαση των γραμματικών φαινομένων, τη δομή των κεφαλαίων, τα κείμενα και τους διαλόγους, τη θέση των ασκήσεων, τα γραφήματα, τους πίνακες, και τα σκίτσα ακόμη: έχεις στα χέρια σου κάμποσες δίστηλες σελίδες, στη μια το πρωτότυπο στην άλλη η αντιγραφή: «Πολλοί στην Ελλάδα ξυπνάνε νωρίς, στις 7:00-7:30, και συνήθως πίνουν μόνο έναν καφέ» (*Ελληνικά, Α΄*, 88) – «Οι περισσότεροι άνθρωποι στην Ελλάδα σπάνια ξυπνάνε αργά. Πολλές φορές πίνουν μόνο έναν καφέ πριν φύγουν από το σπίτι» (*Ταξίδι στην Ελλάδα*, 74)· «Παθολόγος: Να 'στε καλά! Και πολλά υγρά. Ξέρετε: χυμούς, σούπες, τσάι. Περαιστικά σας!» (*Ελληνικά, Α΄*, 247) – «Γιατρός: Στο καλό! Να πίνετε πολλά υγρά. Τσάι, φυσικούς χυμούς, ζεστές σούπες και όχι καφέ για λίγο καιρό» (*Ταξίδι στην Ελλάδα*, 214)· «Λοιπόν... Για να έρθεις στο καινούριο σπίτι μου στου Ζωγράφου έχεις τρεις επιλογές. Η πρώτη είναι να πάρεις λεωφορείο. Βγαίνεις από την έξοδο 4 ή 5 του αεροδρομίου και παίρνεις από τη στάση το Χ95 που πηγαίνει στο κέντρο (Σύνταγμα)» (*Ελληνικά, Β΄*, 43) – «Λοιπόν, για να έρθεις έχεις δύο επιλογές. Μπορείς να πάρεις έξω από το αεροδρόμιο ένα μπλε λεωφορείο, το Χ96. Θα σας αφήσει στον Πειραιά» (*Ταξίδι στην Ελλάδα*, 181). Πάνω που πας να νιώσεις αγανάκτηση, σε καταλαμβάνει η μελαγχολία. Μια ομάδα νέων ανθρώπων κτίζει καριέρα πάνω στο έργο άλλων – να το καταγγείλεις;

Το *Ταξίδι στην Ελλάδα* είναι προϊόν εκτενούς αντιγραφής από τα βιβλία μας *Ελληνικά*, τ. Α΄ και Β΄ (κυρίως από τον τ. Α΄). Η αντιγραφή συνίσταται κυρίως στα εξής: Το *Ταξίδι στην Ελλάδα* παρουσιάζει με την ίδια περίπου σειρά τις ίδιες θεματικές ενότητες που διδάσκονται και στα *Ελληνικά, Α΄*· το *Ταξίδι στην Ελλάδα* διδάσκει τα ίδια γραμματικά φαινόμενα, με την ίδια σειρά και τρόπο παρόμοιο με αυτόν που παρουσιάζονται στα *Ελληνικά, Α΄*· οι διδακτικές ενότητες στο *Ταξίδι στην Ελλάδα* και στα *Ελληνικά, Α΄* και Β΄, έχουν την ίδια ακριβώς δομή, περιλαμβάνουν παρόμοιες ασκήσεις και, καμιά φορά, οι ίδιες εκφράσεις εμφανίζονται στα προς

διδασκαλία κείμενα. Δεν πρόκειται για λογοκλοπή με την έννοια της αντιγραφής κατά λέξη. Πρόκειται για αντιγραφή της «λογικής» των εγχειριδίων *Ελληνικά*, Α' και Β'· πρόκειται για αντιγραφή της γραμματικής και θεματικής τους οργάνωσης. Αρκεί να συγκρίνει κανείς τους Πίνακες Περιεχομένων για να πάρει μια ιδέα. Δεν χρειάζεται προς το παρόν να τεκμηριωθεί αναλυτικά η αντιγραφή. Αν χρειαστεί, προσβλέπουμε στη φιλοξενία πάλι της ARB.

Πιστεύουμε πάντως ότι δεν θα χρειαστεί. Έχοντας περάσει από τα στάδια της έκπληξης και της μελαγχολίας, είμαστε πλέον σε θέση να δούμε το ζήτημα ψύχραιμα, στις πραγματικές του διαστάσεις. Θα θέλαμε λοιπόν να δηλώσουμε με κάθε ειλικρίνεια και χωρίς την παραμικρή διάθεση ειρωνείας τα ακόλουθα:

Α) Θεωρούμε πλέον την αντιγραφή των βιβλίων μας μια γνήσια εκδήλωση συναδελφικότητας. Καταλαβαίνουμε ότι οι νέοι συνάδελφοι θέλησαν να μας τιμήσουν προσφέροντας μια έμπρακτη αναγνώριση του έργου μας ως πρωτοτύπου. Δεχόμαστε την τιμή. Μαθαίνουμε ότι οι συνάδελφοι που μας αντιγράφουν διδάσκουν το βιβλίο τους στους φοιτητές και τις φοιτήτριες Erasmus του Πανεπιστημίου Αθηνών, που είναι βεβαίως αναγκασμένοι να το αγοράσουν – και να το μάθουν. Μας συγκινεί ότι οι συνάδελφοι θυσιάσαν μια λαμπρή ακαδημαϊκή ευκαιρία να φτιάξουν ένα δικό τους, πρωτότυπο εγχειρίδιο που ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτών των φοιτητών και στις συγγραφικές και αναγνωστικές απαιτήσεις του πανεπιστημίου, προκειμένου έτσι να τιμήσουν το δικό μας βιβλίο, ένα γενικό εγχειρίδιο διδασκαλίας της ελληνικής ως ξένης.

Β) Την εκδήλωση συναδελφικότητάς τους τη θεωρούμε επίσης μια πράξη αλληλεγγύης προς το κοινό μας ακροατήριο: τους ξένους που μαθαίνουν ελληνικά. Είναι βέβαιο ότι οι νέοι συνάδελφοί μας, εργαζόμενοι σ' έναν προστατευμένο θύλακο του υγιούς ελληνικού δημόσιου πανεπιστημίου, δεν αποσκοπούν στο κέρδος ούτε παρακινούνται από άλλο ταπεινό κίνητρο, την αναγνώριση ή την υστεροφημία. Όπως είναι γνωστό, στο νεοσύστατο αυτό πεδίο της «Ελληνικής ως Δεύτερης ή ως Ξένης» (όπως αποκαλείται) συρρέουν τα τελευταία χρόνια γλωσσολόγοι, εκπαιδευτές, επιμορφωτές, παραγωγοί υλικού, εξεταστές, αξιολογητές, θεωρητικοί της διδακτικής, προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες... Όλοι με τον ίδιο ευγενικό σκοπό: να μάθουμε στους ξένους ελληνικά.

Γ) Τέλος, δεν θα θέλαμε επ' ουδενί να διαταράξουμε με το σύντομο αυτό σημείωμα την αμεριμνησία των συναδέλφων μας. Είναι πολύ πιθανόν οι συνάδελφοι που έγραψαν το *Ταξίδι στην Ελλάδα* να μην είχαν ποτέ –ή να έχουν ήδη απωθήσει– την επίγνωση της αντιγραφής, θεωρώντας, όπως προείπαμε, ότι αφού όλοι την ίδια δουλειά κάνουμε, η δουλειά αυτή έτσι γίνεται: έχοντας δίπλα μας όχι πολλά αλλά ένα βιβλίο το οποίο, ας πούμε, διαρκώς το «συμβουλευόμαστε». Δεν συμεριζόμαστε, εννοείται, την αγοραία αντίληψη που θεωρεί λογοκλοπή την αντιγραφή από ένα μόνο βιβλίο, ενώ την αντιγραφή από πολλά τη θεωρεί δημιουργική σύνθεση. Ομολογούμε ότι εμείς, ο επιμελητής και οι συντάκτες της σειράς *Ελληνικά*, Α' και Β', χάσαμε πολύτιμο χρόνο με τη βιβλιογραφία, με έρευνες και δοκιμές, προσπαθώντας να καταλάβουμε τους τρόπους εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης, ώστε να είμαστε σε θέση να γράψουμε μια πρωτότυπη μέθοδο διδασκαλίας. Η πολλή έρευνα μπορεί ν' αναχαιτίσει την ορμητική καριέρα των νέων επιστημόνων.

Αν η συγγραφική ομάδα του *Ταξιδιού στην Ελλάδα* μας είχε ρωτήσει μήπως θα θέλαμε ν' αναφέρεται τ' όνομά μας στο Εισαγωγικό τους σημείωμα, θα είχαμε ευγενικά αρνηθεί. Τέτοιες αβρότητες είναι περιττές μεταξύ συναδέλφων.

Καλωσορίζουμε τους νέους συναδέλφους στο πεδίο της Διδακτικής και τους ευχόμαστε «και σ' ανώτερα»!